

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเสนองถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ความล่าช้าโดยย่อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามโครงการนิเทศทางไกล ของสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ในด้านการเตรียมการ การดำเนินงานและการประเมินผล
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการนิเทศทางไกล ของสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ในด้านการเตรียมการ การดำเนินงานและการประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ตามโครงการนิเทศทางไกล ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง โดยประกอบด้วย

หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด	จำนวน	1	คน
ศึกษานิเทศก์จังหวัด	จำนวน	3	คน
ศึกษานิเทศก์อำเภอ	จำนวน	13	คน
ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	520	คน
หัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน	จำนวน	75	คน
รวมประชากรทั้งสิ้น		612	คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างสำหรับ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้รับผิดชอบ โครงการ แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าศูนย์

วิชาการกลุ่มโรงเรียนคนละ 1 ชุด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open ended) และแบบศึกษาเอกสาร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วย-ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์จังหวัด 4 คน และศึกษานิเทศก์อำเภอจำนวน 13 คน ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองทั้งหมด และได้ข้อมูลครบ 100 %

ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามมีทั้งหมด 595 ชุด สำหรับสอบถามผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 520 ชุด และหัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนจำนวน 75 ชุด ได้รับข้อมูลกลับคืนมา รวมทั้งสิ้น 550 ชุด คิดเป็นร้อยละ 92.44

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย สำหรับแบบศึกษาเอกสารนั้น ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการนิเทศทางไกล

1. ศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี วุฒิปริญญาตรี เวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง 6-10 ปี และมีประสบการณ์ในการทำงาน 16-20 ปี
2. ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีวุฒิปริญญาตรี ตำแหน่งครูใหญ่ เวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป
3. หัวหน้าศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิปริญญาตรี เวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง 1-2 ปี และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการนิเทศทางไกล ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

1. ด้านการเตรียมการดำเนินงานนิเทศทางไกล

1.1 การวางแผนการดำเนินงาน จัดทำการวางแผนโดยพิจารณาข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รายงานผลการนิเทศติดตาม แบบสำรวจความต้องการ และรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานประจำปีที่ผ่านมา โดยมีผู้ร่วมวางแผนคือศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอผู้รับผิดชอบโครงการ

1.2 การเตรียมบุคลากร มีการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียน ได้แก่ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้บริหารโรงเรียน วิธีการจัดให้ความรู้ด้านการนิเทศทางไกลให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จัดทำเอกสารสำหรับให้ศึกษา รองลงมาได้แก่ การประชุมชี้แจง

1.3 การเตรียมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานในระดับจังหวัดได้จากงบประมาณที่สพช. จัดสรรให้โดยเฉพาะ ในระดับอำเภอ โรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการนิเทศทางไกลได้แก่ วิทยุ วิทยุสื่อสาร และโทรทัศน์

1.4 การเตรียมกำหนดช่วงเวลา มีการกำหนดช่วงเวลาโดยใช้ความเหมาะสมและความพร้อมของหน่วยงานเป็นหลัก แล้วจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีแจ้งให้โรงเรียนทราบ

1.5 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ในระดับจังหวัดมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดลำปาง สถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่อง 8 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 และศูนย์วิทยุประถมศึกษาลำปาง ในลักษณะประสานงานโดยตรง และไม่ใช้งบประมาณสำหรับการดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าว

1.6 การเตรียมการประเมินผล มีการกำหนดบุคลากรผู้ทำหน้าที่ประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์อำเภอและศึกษานิเทศก์จังหวัดผู้รับผิดชอบโครงการ โดยใช้แบบรายงานการประเมินผลการนิเทศของหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับในการจัดเตรียมเครื่องมือการประเมินผลการนิเทศทางไกล มีการจัดทำแบบสอบถามประเมินผล และแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการนิเทศด้วย

2. ด้านการดำเนินงานนิเทศทางไกล

2.1 การสร้างสื่อนิเทศทางไกล ในระดับจังหวัด สื่อที่สร้างได้แก่ สื่อประเภทสิ่งพิมพ์(วารสาร, แผ่นพับ, แผ่นปลิว) วิทยุกระจายเสียง วิทยุสื่อสาร และสื่อประเภทโทรทัศน์ ในระดับอำเภอส่วนใหญ่สร้างสื่อประเภทสิ่งพิมพ์(วารสาร, แผ่นพับ, แผ่นปลิว) สำหรับบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอ

ผู้รับผิดชอบโครงการ โดยกำหนดข้อมูลเนื้อหาของสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน เป็นส่วนใหญ่ รองลงมากำหนดให้สอดคล้องกับความต้องการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เนื้อหาที่เป็นจุดเน้นของสื่อส่วนใหญ่เน้นนวัตกรรมและ เทคนิคการสอน รองลงมาได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในระดับกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการ

2.2 การส่งสื่อนิเทศทางไกล ในระดับจังหวัดมีการจัดส่งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ (วารสาร, แผ่นพับ, แผ่นปลิว) 2 เดือน/ฉบับ สื่อวิทยุกระจายเสียง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง สื่อประเภทวิทยุสื่อสาร สัปดาห์ละ 2 ครั้ง และสื่อประเภทโทรทัศน์ เดือนละ 1 ครั้ง ในระดับอำเภอ ส่วนใหญ่เป็นตัวแทนงานในการจัดส่งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์และวิทยุสื่อสารเท่านั้นนอกนั้นยังไม่ได้ดำเนินการ

2.3 การรับสื่อนิเทศทางไกล โรงเรียนในฐานะผู้รับการนิเทศเป็นผู้รับสื่อนิเทศทางไกล ส่วนใหญ่กำหนดให้ผู้รับสื่อประเภทต่างๆ ดังนี้ ผู้รับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ และวิทยุสื่อสารได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้รับสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงได้แก่ ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน และสื่อประเภทโทรทัศน์ส่วนใหญ่ ยังไม่ได้ดำเนินการ

2.4 การเผยแพร่สื่อนิเทศทางไกล ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เผยแพร่ โดยการจัดประชุมชี้แจงให้คณะครูในโรงเรียนทราบ สำหรับกลุ่มโรงเรียน ส่วนใหญ่ครูวิชาการ-ประจำศูนย์ฯเป็นผู้เผยแพร่ โดยจัดส่งไปทุกโรงเรียนภายในกลุ่ม

2.5 การประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุน ในระดับจังหวัดมีการจัดประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ และประสานงานผ่านสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ส่วนการส่งเสริมสนับสนุนนั้นมีการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับการนิเทศทางไกลให้ศึกษา ส่งเสริมการสร้างสื่อและ การเขียนบทความทางวิชาการ ในระดับอำเภอจัดให้มีการประสานงานโดยตรงกับทางโรงเรียนด้วยการชี้แจงในที่ประชุมผู้บริหารประจำเดือนและส่งเสริมสนับสนุนการเขียนบทความทางวิชาการ ในระดับโรงเรียน จัดทำการประสานงานโดยการจัดประชุมคณะครูทุกคนเป็นประจำ และส่งเสริมสนับสนุนด้วยการจัดหาหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทางไกลให้ครูอ่าน

2.6 การนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นผู้นิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะได้ทราบผลที่ได้จากการดำเนินงาน ส่วนในระดับโรงเรียนส่วนใหญ่ผู้บริหาร/ผู้ช่วยบริหารเป็นผู้นิเทศติดตามผล โดยวิธีการสังเกตความสนใจและเจตคติของครูต่อการรับนิเทศทางไกล

3. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศทางไกล

บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้บริหารโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ส่วนใหญ่ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบรายงานผล โดยทำการประเมินผลหลังการดำเนินงานทุกครั้ง สำระสำคัญ

ส่วนใหญ่ในการประเมินผลการดำเนินงาน ได้แก่ ประเมินวิธีการ หรือกระบวนการดำเนินงาน และประเมินคุณค่าหรือผลที่ได้จากการดำเนินงาน และสรุปผลการประเมินในแบบสอบถามและแบบประเมิน

ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการนิเทศทางไกล ของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำปาง

1. ปัญหาด้านการเตรียมการดำเนินงานนิเทศทางไกล พบว่า

1.1 ด้านการวางแผนการดำเนินงาน มีปัญหาเนื่องจากคณะทำงานมีหลายระดับ ทำให้มีอุปสรรคในการประสานงาน และการให้ความร่วมมือในการวางแผนร่วมกัน

1.2 ด้านการเตรียมบุคลากร ปัญหาที่พบในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ได้แก่ บุคลากรมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านการจัดทำสื่อ ส่วนในระดับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน ผู้รับผิดชอบยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศทางไกล

1.3 ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในทุกระดับขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

1.4 ด้านการกำหนดช่วงเวลา มีปัญหาคือการดำเนินงานไม่เป็นไปตามกำหนด

1.5 ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา

1.6 ด้านการเตรียมการประเมินผล มีปัญหาเนื่องจากบุคลากรมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และขาดผู้มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินผล

2. ปัญหาด้านการดำเนินงานนิเทศทางไกล พบว่า

2.1 ด้านการสร้างสื่อนิเทศทางไกล ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

2.2 ด้านการส่งสื่อนิเทศทางไกล มีปัญหาในด้านความล่าช้าในการส่ง และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร

2.3 ด้านการรับสื่อนิเทศทางไกล มีปัญหาในการขาดการประสานงานในการรับสื่อนิเทศทางไกล และขาดระบบการรับสื่อที่ดี

2.4 ด้านการเผยแพร่สื่อนิเทศทางไกล มีปัญหาเนื่องจากผู้รับผิดชอบมีงานต้องทำมากไม่มีเวลา

2.5 ด้านการประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุน มีปัญหาเนื่องจากขาดการประชุมปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง

2.6 ด้านการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน มีปัญหาเนื่องจากขาดการประชุม ต่อเนื่องในการนิเทศติดตาม และขาดการกำหนดเกณฑ์ในการนิเทศติดตามผล

3. ปัญหาด้านการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศทางไกล

ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน พบว่ามีปัญหาเนื่องจากขาดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลและขาดการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การศึกษาการดำเนินงานตามโครงการนิเทศทางไกล ของสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลำปาง มีข้อควรอภิปรายและเสนอแนะดังนี้

1. การเตรียมการและปัญหาการเตรียมการดำเนินงานนิเทศทางไกล

1.1 ด้านการวางแผนการดำเนินงานนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า มีการวางแผนการดำเนินงาน และได้้นำเอาข้อมูลจากผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลการนิเทศและติดตาม และรายงานผลการปฏิบัติงานตาม แผนปฏิบัติงานประจำปีที่ผ่านมาใช้ในการพิจารณาวางแผนการนิเทศ จะเห็นว่าได้มีการศึกษาถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการวางแผน ซึ่งจะทำให้เราได้ทราบข้อมูลเพื่อกำหนด แนวทางและวิธีการดำเนินงาน ทำให้การปฏิบัติงานมีกรอบกำกับควบคุมและเป็นระบบ ซึ่ง สอดคล้องกับกระบวนการนิเทศทางไกล ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ในชั้นที่ 1 และชั้นที่ 2 ที่กล่าวถึง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ แล้ววางแผนกำหนดเป้าหมายและทางเลือก อันเป็นการวางแผนที่ดีและตรงกับ อุกฤษ บุษปประเสริฐ (2532) กล่าวว่า ถ้าการวางแผนเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ มีแผนงานดีตั้งแต่ต้น การปฏิบัติ ความแผนจะช่วยให้เกิดการประหยัดทั้งกำลังคน เงิน เวลาและทรัพยากรอื่นๆ ช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางที่แน่นอน ดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพสูง รู้ขั้นตอนในการดำเนินงาน ค่อนข้างชัดเจน ช่วยให้การตรวจสอบควบคุมงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในด้านบุคลากร ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า ได้มีการวางแผนโดยมีหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษาจังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ วไลรัตน์ บุณยสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคล แต่ความสัมพันธ์ของบุคคลในด้านการนิเทศการศึกษาจะต้องออกมาในรูปของการวางแผนโครงการเพื่อ

ปฏิบัติงานให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ หรืออาจจะหมายถึง การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ
ระเบียบนั่นเอง สำหรับปัญหาในการวางแผนการดำเนินงานนิเทศทางไกล ส่วนใหญ่มีปัญหา
เนื่องจากคณะทำงานมีหลายระดับ ทำให้มีอุปสรรคในการประสานงานและการให้ความร่วมมือ
ในการวางแผนร่วมกัน

1.2 ด้านการเตรียมบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า มีการกำหนดผู้รับผิดชอบตามโครงการในระดับจังหวัด
ระดับอำเภอและระดับโรงเรียน เนื่องจากการนิเทศทางไกลต้องเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายระดับ
หลายองค์กรซึ่งแต่ละระดับหรือองค์กรก็มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป

ระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ในฐานะผู้นิเทศ มีการกำหนดบุคลากรผู้ร่วมดำเนินงาน
นิเทศทางไกล ได้แก่ หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษาพิเศษจังหวัด ครูผู้ช่วยราชการใน
หน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษาพิเศษอำเภอผู้รับผิดชอบโครงการ โดยวิธีการจัดประชุมชี้แจง
และจัดทำเอกสารสำหรับให้ศึกษาในด้านการนิเทศทางไกล อันเป็นวิธีการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ
พนัส หันนาคินทร์ (2524) กล่าวว่า การประชุมชี้แจงทำให้สามารถอภิปรายปัญหาต่างๆได้อย่าง
กว้างขวาง และตรงกับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประชุมข้อ
หนึ่งว่า เพื่อการเรียนรู้และการฝึกอบรม ซึ่งมีกิจกรรมวิเคราะห์ปัญหาต่างๆที่หมู่คณะหยิบยกขึ้นมา
พิจารณาร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเท็จจริง เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจของ
ผู้ร่วมประชุม

ระดับโรงเรียน ในฐานะผู้นิเทศ และระดับกลุ่มโรงเรียน ในฐานะผู้ประสานงาน และ
ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้รับการนิเทศด้วย ส่วนใหญ่มีการกำหนดบุคลากรเพื่อดำเนินงาน ได้แก่
ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการประจำศูนย์วิชาการกลุ่ม
เป็นผู้ดำเนินงาน อาจจะเป็นเพราะงานนิเทศทางไกลเป็นงานวิชาการอย่างหนึ่งซึ่งครูฝ่ายวิชาการ
จะต้องดำเนินงาน ในขณะที่อยู่กับผู้บริหารโรงเรียนก็เป็นตัวจักรสำคัญที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม
ให้พัฒนาดีขึ้น และเนื่องจากสื่อที่ใช้ในการดำเนินงานมีหลายประเภท ส่วนวิธีการรับความรู้เกี่ยวกับ
การนิเทศทางไกล ในฐานะผู้รับการนิเทศ พบว่าส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากเอกสารของสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดซึ่งได้แก่ วารสาร อันเป็นวิธีการที่ค่อนข้างหนึ่งถ้าสื่อนี้มีจำนวนมากเพียงพอ
และเป็นที่น่าสนใจของครูผู้รับการนิเทศ

สำหรับปัญหาในการเตรียมบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น พบว่า ในระดับจังหวัดและ
ระดับอำเภอในฐานะผู้นิเทศมีปัญหาด้านบุคลากรมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และขาดผู้ที่มีความรู้ใน
ด้านการจัดทำสื่ออาจจะ เป็นเพราะว่าสื่อนิเทศทางไกลนั้นมีหลายประเภท การจัดทำเนื้องานสร้าง
สื่อจึงต้องอาศัยผู้ซึ่งมีความรู้ความชำนาญโดยเฉพาะ

ในระดับโรงเรียน ในฐานะผู้รับการนิเทศและผู้ประสานงานมีปัญหาในด้านครูผู้รับผิดชอบ

ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศทางไกล และบุคลากรมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ ซึ่งอาจจะ เป็นผลเนื่องมาจากวิธีการรับความรู้เกี่ยวกับการนิเทศทางไกลที่ดำเนินการควรมีวิธีการจัดใน รูปแบบอื่นเพิ่มเติม และโรงเรียนควรมีกิจกรรมส่งเสริมให้ครูได้ประโยชน์จากการอ่านคัมภีร์ หนังสือ ทันนาคินทร์ (2524) ได้เสนอแนะ การจัดเวรให้ครูแต่ละคนเสนอผลที่ได้จากการอ่านพร้อม ทั้งวิจารณ์บทความต่างๆ ต่อที่ประชุมในหมวดวิชาในโรงเรียน

1.3 ด้านการเตรียมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า งบประมาณที่ใช้ ในระดับจังหวัด เป็นเงินงบประมาณที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจัดสรรให้โดยเฉพาะ และส่วนหนึ่งได้จากเงิน งบประมาณแผนจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา โดยมีผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นผู้ พิจารณาจัดสรร ทั้งนี้ เพราะเป็นนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดให้จัดดำเนินการ ส่วนในระดับอำเภอ ระดับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนนั้นส่วนใหญ่ไม่มีงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน อุปกรณ์ที่ใช้ ในการรับการนิเทศทางไกลส่วนใหญ่ได้แก่ วิทยุ และ วิทยุสื่อสาร อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าในการ ดำเนินงานนิเทศทางไกลนี้ สื่อนิเทศทางไกลเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด หากขาดงบประมาณในการ ดำเนินงานย่อมเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลแน่นอน ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควร พิจารณาจัดสรรงบประมาณในด้านนี้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

สำหรับปัญหาในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ในระดับจังหวัดและระดับอำเภอในฐานะผู้ นิเทศ ผลการวิจัยพบว่า งบประมาณที่มีไม่เพียงพอ ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน และอุปกรณ์ที่ มีก็ขาดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานสภาพการปฏิบัติการนิเทศทางไกลของสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัด (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 2532) ซึ่งทำการวิเคราะห์ผลพบว่าด้าน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอในการดำเนินการ ส่วนในระดับโรงเรียน และกลุ่ม โรงเรียนปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือไม่ได้รับงบประมาณและขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

1.4 ด้านการเตรียมกำหนดช่วงเวลาในการนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า มีการกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินงาน โดยใช้ความ เหมาะสม ความพร้อมของหน่วยงาน ในการพิจารณากำหนดช่วงเวลา แล้วจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ประจำปีแจ้งให้ทราบนอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าสามารถดำเนินการโดยใช้หลักของความต่อเนื่องและ ความสม่ำเสมอในการจัดเพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนให้ต้นตออยู่เสมอก็จะเป็นสิ่งที่ดียิ่งขึ้น ตาม หลักการของการนิเทศทางไกลที่ว่า ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532)

สำหรับปัญหาในด้านการเตรียมกำหนดช่วงเวลา ปัญหาที่พบคือการดำเนินงานไม่เป็นไป ตามกำหนด ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เนื่องจากบุคลากรผู้ทำการนิเทศนั้นมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ ศึกษานิเทศก์มีภาระหน้าที่ในงานประจำมาก จึงไม่มีเวลาในการจัดสร้างสื่อ ทำให้การดำเนินงาน

ไม่เป็นไปตามกำหนด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มซูรี เรืองเดช (2534) ว่า ในทัศนะของศึกษานิเทศก์เห็นว่า ในด้านกระบวนการนิเทศทางไกล ปัญหาสูงสุดคือการส่งสื่อทางไกลไปยังครูผู้สอนไม่เป็นไปตามกำหนดเวลา อันจะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.5 ด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัดลำปาง สถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่อง 8 ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2 และศูนย์วิทยุประถมศึกษาลำปาง ในลักษณะการประสานงานโดยตรง โดยไม่ใช้งบประมาณ จะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่ควรมีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจะดีมากยิ่งขึ้นถ้าการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และถึงผู้รับการนิเทศอย่างทั่วถึง เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าในบางท้องถิ่นบางอำเภอโรงเรียนต่างๆยังไม่ได้ดำเนินการรับการนิเทศ เพราะไม่สามารถรับข่าวสารสัญญาณได้ เช่น รับสถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่อง 8 ไม่ได้ หรือบางโรงเรียนไม่มีวิทยุสื่อสารเป็นต้น

สำหรับปัญหาในด้านการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยปรากฏว่า ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา

1.6 ด้านการเตรียมการประเมินผลการนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า มีการกำหนดบุคลากรผู้ทำหน้าที่ประเมินผลการนิเทศทางไกลส่วนใหญ่ได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจะเห็นว่าการกำหนดทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอในฐานะผู้นิเทศ และระดับโรงเรียนในฐานะผู้รับการนิเทศ ซึ่งตรงกับกระบวนการนิเทศทางไกลที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา (2532) ได้กำหนดไว้ และ กิติมา ปรีดีดิลก (2532) กล่าวว่า การดำเนินงานที่ค้ำอ้อมมีการประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) กล่าวถึงหลักการประเมินผลข้อหนึ่งว่า ในการประเมินผลการดำเนินการควรเป็นแบบประชาธิปไตยที่สุด โดยรับฟังความคิดเห็นของบุคคลในคณะเท่าเทียมกัน ผู้นำในการประเมินเป็นเพียงผู้รวบรวมข้อมูลเท่านั้น จึงไม่มีหน้าที่ชี้ขาดว่าเป็นอย่างไรเมื่อได้รับข้อมูลมาทั้งหมดแล้ว จะต้องตั้งกรรมการพิจารณาข้อมูลเหล่านั้น เมื่อได้ผลควรแจ้งให้ทุกคนทราบด้วย ส่วนการกำหนดวิธีการประเมินผลนั้นส่วนใหญ่ใช้แบบรายงานการประเมินผลการนิเทศของหน่วยงานต้นสังกัด และบางส่วนได้มีการกำหนดรายงานผลขึ้นใช้เอง โดยมีการจัดเตรียมแบบสอบถามการประเมินผล และแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการนิเทศทางไกล จากผลการวิจัยจะเห็นว่าการนิเทศทางไกลดำเนินการในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ระดับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด (สพจ.), สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่ง (สพอ/ก.) ระดับโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน ดังนั้นการประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการทำให้ประสบความสำเร็จ

สำหรับปัญหาในด้านการเตรียมการประเมินผลนั้น ส่วนใหญ่พบว่า บุคลากรมีจำนวนน้อย

ไม่เพียงพอ และขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการประเมินผล ซึ่งตรงกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้สำรวจปัญหาและความต้องการในการประเมินผลของหน่วยงานทุกระดับ พบว่าบุคลากรยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่และความสำคัญด้านการประเมินอย่างเพียงพอ

2. การดำเนินงาน และปัญหาการดำเนินงานนิเทศทางไกล

2.1 ด้านการสร้างสื่อนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า มีการดำเนินงานสร้างสื่อนิเทศทางไกลประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ (วารสาร, แผ่นพับ, แผ่นปลิว) วิทยุกระจายเสียง วิทยุสื่อสารและโทรทัศน์ ในระดับจังหวัด และในระดับอำเภอก็มีการสร้างสื่อประเภทสิ่งพิมพ์แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้แยกเป็นสื่อนิเทศทางไกลโดยตรง แต่จะแทรกอยู่ในวารสารของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเท่านั้น นอกจากนี้ก็ช่วยประสานงานสื่อประเภทวิทยุสื่อสารให้กับทางโรงเรียนแสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่มีการผลิตสื่อหลัก ซึ่งได้แก่สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ และสื่อเสริม ซึ่งได้แก่สื่อประเภทวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์เป็นต้น ซึ่งถ้าสามารถดำเนินการได้อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องแล้ว ย่อมจะเป็นการเติมเต็มให้กับสื่อหลัก ซึ่งจะส่งผลให้การนิเทศทางไกลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนในระดับกลุ่มโรงเรียนมีการผลิตสื่อประเภทสิ่งพิมพ์บ้าง แต่ก็ยังไม่ได้จัดทำเป็นสื่อนิเทศทางไกลโดยตรง สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสื่อนิเทศทางไกลนั้น มีผู้ร่วมงานในระดับจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการสร้าง โดยกำหนดเนื้อหาของสื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และโรงเรียน ซึ่งมีเนื้อหาที่เป็นจุดเน้นคือ วัฒนธรรมและเทคนิคการสอน, กลุ่มวิชาภาษาไทย, คณิตศาสตร์ และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตอันเป็นขอบข่ายเนื้อหาในการนิเทศทางไกล ที่มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้ ข่าวสารด้านวิชาการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การบริหารการศึกษา และการนิเทศการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2532)

สำหรับปัญหาในด้านการสร้างสื่อนิเทศทางไกลนั้นพบว่ามีปัญหาในด้านการขาดงบประมาณในการดำเนินงาน และขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความชำนาญในการสร้างสื่อ ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับกลุ่มโรงเรียน ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดควรให้การสนับสนุนจัดสรรการดำเนินงานดังกล่าวนี้

2.2 ด้านการส่งสื่อในการนิเทศทางไกล

ผลวิจัยพบว่า ในระดับจังหวัดมีการจัดส่งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ 2 เดือนต่อฉบับ สื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงสัปดาห์ละครั้ง สื่อประเภทวิทยุสื่อสารสัปดาห์ละ 2 ครั้ง สื่อประเภทโทรทัศน์ เดือนละครั้ง จะเห็นว่าการส่งสื่อในการนิเทศทางไกลประเภทสิ่งพิมพ์นั้น สอดคล้องกับผลการวิจัย ในด้านการกำหนดช่วงเวลา คือไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดที่โครงการนิเทศทางไกลได้กำหนดไว้ (เดือนละ 1 ฉบับ) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการดำเนินงานให้ได้ตามโครงการ

เนื่องจากว่าสื่อประเภทสิ่งพิมพ์นั้นถือว่าเป็นสื่อหลักที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งนี้ เพราะการออกแบบสภาวะในการนิเทศผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ กระทำได้ไม่ยาก และยังเชื่อมั่นได้ค่อนข้างสูงว่าส่งถึงผู้รับการนิเทศ โดยอาศัยสายงานปกติ สามารถส่งได้ในพื้นที่กว้างขวาง และควรจะมีหลักการในการผลิต ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) เสนอว่า ต้องคำนึงถึงเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสนใจ เสริมความรู้ตรงปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา อ่านแล้วเข้าใจง่าย ถูกต้อง ภาษาข้อความที่ใช้ต้องอ่านง่าย สื่อความหมายได้ชัดเจน และรูปแบบต้องมีขนาดเหมาะสมกับพื้นที่จัดพิมพ์ภาพประกอบชัดเจน มีการออกแบบน่าสนใจประณีต มีทั้งเรื่องหรือสัญลักษณ์ประจำ ถ้าเป็นรายการประจำ

สำหรับปัญหาในการส่งสื่อนิเทศทางไกล ส่วนใหญ่มีปัญหาความล่าช้าในการส่งสื่อ และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหน่วยงานต้นสังกัดควรมีการประชุมชี้แจง หรือจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้เห็นประโยชน์ความสำคัญ และจัดระบบการส่งสื่อให้ดี ปัญหานี้จะหมดไป

2.3 ด้านการรับสื่อการนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า ในการดำเนินการรับสื่อนิเทศทางไกล สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ (วารสาร, แผ่นพับ, แผ่นปลิว) และสื่อประเภทวิทยุสื่อสารนั้น ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้รับ และที่เห็นได้ชัดเจนนั่นก็คือ การรับสื่อประเภทวิทยุสื่อสารนั้น ผู้บริหารเป็นผู้รับ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ผ่านการอบรมและมีวิทยุสื่อสารเป็นของตนเองนั่นเอง สำหรับผู้รับสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนเป็นผู้รับ อาจเนื่องจากงานนิเทศทางไกลเป็นส่วนหนึ่งของงานฝ่ายวิชาการที่จะต้องรับผิดชอบ แต่สำหรับการรับสื่อประเภทโทรทัศน์ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ดำเนินการรับสื่อประเภทนี้เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดลำปางมีพื้นที่เป็นป่าไม้และภูเขาถึงร้อยละ 72.22 และโรงเรียนในแต่ละแห่งอยู่กันอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย (ทำเนียบโรงเรียนปีการศึกษา 2534, สปจ.ลำปาง) การรับสัญญาณภาพในบางแห่งรับไม่ได้และไม่ชัดเจน จึงทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

สำหรับปัญหาในการรับสื่อนิเทศทางไกล พบว่าเกิดจากการประสานงานในการรับสื่อขาดระบบการรับสื่อที่ดีและระบบการสื่อสารไม่ชัดเจน อันเนื่องมาจากสภาพภูมิศาสตร์ดังได้กล่าวมาข้างต้น

2.4 ด้านการเผยแพร่สื่อนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้เผยแพร่สื่อนิเทศทางไกล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์ใจ นิศาวัฒนานันท์ (2533) พบว่า บุคลากรผู้ทำหน้าที่นิเทศในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ทั้งนี้เพราะในด้านการนิเทศ ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนในฐานะผู้นำ ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวจักรสำคัญยิ่งใน

การสนับสนุน ส่งเสริมให้การนิเทศทางไกลสู่การนิเทศภายในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ สำหรับวิธีการเผยแพร่สื่อนิเทศทางไกลส่วนใหญ่พบว่า ใช้วิธีการจัดประชุมชี้แจงให้คณะครูทุกคนทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หินนาคินทร์ (2524) กล่าวว่า การประชุมชี้แจงทำให้สามารถอภิปรายปัญหาต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง และตรงกับ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการประชุมข้อหนึ่งว่า เพื่อการเรียนรู้ และการฝึกอบรม ซึ่งมีกิจกรรม วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่หมู่คณะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อเท็จจริง เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมประชุม

สำหรับปัญหาในการเผยแพร่สื่อนิเทศทางไกล พบว่ามีปัญหาเนื่องจากผู้รับผิดชอบมีงานต้องทำมากไม่มีเวลา ทั้งนี้เพราะผู้เผยแพร่สื่อนิเทศทางไกลส่วนใหญ่เป็นผู้บริหาร ซึ่งมีภารกิจในหน้าที่มาก จึงไม่มีเวลาในการเผยแพร่สื่อ ซึ่งการเผยแพร่สื่อนิเทศทางไกลเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะส่งผลให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่ดีได้

2.5 ด้านการประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า ในทุกระดับ คือ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับโรงเรียน วิธีการจัดให้มีการประสานงานนิเทศทางไกลภายในหน่วยงานในสังกัด คือ จัดประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ซึ่ง วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่า การทำงานที่ขาดการพบปะพูดคุย ปรึกษาหารือหรือขาดการประสานงานกัน จะทำให้ขวัญกำลังใจตกต่ำ การประชุมหรือชุมนุมพูดคุยปรึกษาหารือกันเป็นประจำทำให้กำลังใจดี มีประสิทธิภาพในการทำงาน ส่วนลักษณะการประสานงานมีการประสานงานไปตามระดับสายงานการบริหาร ซึ่งทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนงานนิเทศทางไกลส่วนใหญ่ส่งเสริมสนับสนุนการเขียนบทความทางวิชาการ, การสร้างสื่อนิเทศทางไกลและจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศทางไกลให้ศึกษา ทั้งนี้ดังที่ นิพนธ์ ไทยพานิช (2532) ได้ให้ความหมายไว้ข้อหนึ่งว่า การนิเทศทางไกลเป็นวิธีการนิเทศทางอ้อม ไม่ต้องพบกันตัวต่อตัว ไม่ต้องนั่งประจันหน้า แต่เป็นการนิเทศโดยผ่านสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมในรูปแบบต่างๆ ดังนั้นการส่งเสริมให้มีการสร้างสื่อ ส่งเสริม สนับสนุนการเขียนบทความทางวิชาการเพื่อนำไปสร้างเอกสารสื่อ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้ศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นและ พันธ์ หินนาคินทร์ (2524) กล่าวว่านอกจากจัดหาหนังสือวารสารทางวิชาการให้ครูอ่านแล้วโรงเรียนอาจจะจัดเวลาให้ครูแต่ละคนเสนอผลงานที่ได้อ่านหรือวิจารณ์บทความในที่ประชุมครูโรงเรียน นอกจากนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) ได้กำหนดภาระหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องส่งเสริมให้ครูอ่านวารสารทางวิชาการในเวลาที่ครูว่างจากการสอนโดยจัดไว้ในห้องพักครูซึ่งเป็นที่พักหลังจากการสอนของครู เพื่ออ่านด้วยความสะดวกแก่ครู

สำหรับปัญหาในการประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการนิเทศทางไกล พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ได้แก่ ขาดการประชุมปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์ และไม่ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจน จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติงานใดก็ตามจำเป็นจะต้องกระทำการอย่างต่อเนืองกัน มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง จึงจะเกิดการประสานสัมพันธ์ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกันได้

2.6 ด้านการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนิเทศทางไกล

ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนิเทศทางไกลมีอยู่ทุกระดับทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้บริหารโรงเรียน จะเห็นว่ามี การนิเทศติดตามทุกระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลที่ได้จากการดำเนินงาน ปรับปรุงแก้ไขขณะดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป ดังที่ อุกฤษ บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ (2528) กล่าวว่า การนิเทศติดตามผลเพื่อให้รู้ว่าเข้าใจตรงกับสิ่งที่ได้มอบหมายหรือสั่งการ วิธีปฏิบัติเป็นไปตามกำหนด หรือก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคใดในการทำงาน ต้องการช่วยเหลือสนับสนุน ชี้แนะ เสริมแรงเพิ่มเติมในเรื่องใดโดยเฉพาะบ้าง ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานครั้งต่อไป สำหรับวิธีการนิเทศติดตามผลส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนใช้วิธีการสังเกตความสนใจ และเจตคติของครูต่อการรับการนิเทศทางไกล ซึ่งการสังเกตความสนใจและเจตคติของครูนั้นจำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอปราศจากอคติ และต้องใช้เวลาอยู่ร่วมกันจึงจะเกิดความเที่ยงตรง

สำหรับปัญหาในด้านการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานนิเทศทางไกล พบว่าในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ มีปัญหาในการขาดความต่อเนื่องในการนิเทศติดตามผล ขาดการกำหนดเกณฑ์ในการนิเทศติดตามผล ส่วนในระดับโรงเรียนปัญหาส่วนใหญ่คือ ขาดเครื่องมือในการนิเทศติดตามผล ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าในทุกระดับควรมีการประสานงานนิเทศติดตามกันอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง สร้างความเข้าใจให้ตรงกันในการทำงาน ดัง วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่าการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือทีมมีประสิทธิภาพเหนือกว่า รอบคอบกว่า และมีข้อบกพร่องน้อยกว่าทำงานเพียงคนเดียว ในการนิเทศการศึกษาขั้นต้นตอนการทำงานกลุ่มคือ ตั้งจุดหมายร่วมกันอภิปรายร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกันว่าจะยึดแนวทางการดำเนินงานอย่างไร เพราะการตัดสินใจร่วมกันย่อมจะนำไปสู่การรับผิดชอบร่วมกัน และ สมาน อัสวภูมิ (2532) กล่าวว่า การดำเนินงานที่มีแผนปฏิบัติที่ค่อนข้างดียังคงไม่มีความสมบูรณ์เพียงพอ หากไม่มีการติดตามผลและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพมีผลการสรุปและจัดทำรายงานการปฏิบัติงานเชิงปฏิบัติในแต่ละปีที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูล และเอกสารอ้างอิงในการปฏิบัติงานต่อไป

3. การประเมินผลและปัญหาการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศทางไกล

ในด้านการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศทางไกล ผลการวิจัยพบว่า มีบุคลากรผู้ร่วมประเมินผลการดำเนินงานในทุกระดับทั้งระดับจังหวัด ระดับอำเภอและระดับโรงเรียน ซึ่งได้แก่ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอผู้รับผิดชอบโครงการและผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีเนื่องจากการนิเทศทางไกล ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง แต่อาศัยสื่อต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน การประเมินผลจึงควรจะมาจกทุกฝ่ายที่ร่วมดำเนินงานด้วยกัน เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524) กล่าวว่า การประเมินผลที่ดีจะต้องประกอบด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่าย

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลและการกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลนั้น พบว่ามีการใช้เครื่องมือหลายชนิด ได้แก่แบบรายงาน แบบสอบถาม และแบบประเมินสื่อ ประเมินโครงการและเจตคติ โดยการกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลทั้งก่อนการดำเนินงาน ระหว่างดำเนินงาน หลังการดำเนินงานทุกครั้งและเมื่อสิ้นสุดโครงการ ซึ่งตรงกับขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศทางไกล ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532) กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ ชารี มณีศรี (2522) กล่าวว่า การประเมินผลควรจะทำติดต่อกันไปเรื่อย ๆ จะได้ผลที่เที่ยงตรงดีขึ้น หากมีข้อบกพร่องจะได้หาทางแก้ไข ปรับปรุงได้ทันที

สำหรับสาระสำคัญในการประเมินผลและวิธีการประเมินผลการดำเนินงานนั้น พบว่ามีการประเมินวิธีการหรือกระบวนการดำเนินงาน ประเมินคุณค่าหรือผลที่ได้จากการดำเนินงาน ประเมินสื่อที่ใช้ตลอดจนปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน โดยวิธีการส่วนใหญ่ใช้การสรุปการรายงานผล สรุปผลการประเมินในแบบสอบถามและแบบประเมิน ซึ่งเป็นการประเมินผลที่ครอบคลุมกระบวนการทำงานตามโครงการนิเทศทางไกล ทั้งนี้อาจเพราะการนิเทศทางไกลเป็นโครงการที่ได้รับการจัดสรรและสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางเป็นจังหวัดแกนนำของเขตการศึกษา 8 ซึ่งสอดคล้องกับ ชารี มณีศรี (2522) กล่าวว่า โครงการวัดผลประเมินผลควรจะให้เป็นไปตามแนวทางของความมุ่งหมายของโครงการหรือแผนงานที่วางไว้ และมาร์คส์ , สตีฟส์ และคิง - สตีฟส์ (Marks Stoop and King - Stoop, 1978) ได้เสนอแนะสิ่งที่ควรประเมินในโครงการนิเทศคือ ให้ประเมินบุคลากร กระบวนการและผลผลิตด้วย

สำหรับปัญหาในการด้านการประเมินผลพบว่า ส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล และขาดการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากผลการวิจัยในด้านการเตรียมการประเมินผล ซึ่งบุคลากรมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และขาดบุคลากรผู้มีความรู้ความเข้าใจในด้านการประเมินผล จึงทำให้ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล และขาดการประเมินอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังที่ ชารี มณีศรี

(2522) กล่าวว่า การประเมินผลควรกระทำติดต่อกันไปเรื่อย ๆ จะได้ผลดีขึ้น หากมีข้อบกพร่องจะได้แก้ไขปรับปรุงได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับนิพนธ์ กินาวงศ์ (2526) กล่าวว่า การประเมินผลต้องกระทำติดต่อกันสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อการดำเนินงานนิเทศทางไกลเพิ่มขึ้น
2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอควรมีการจัดประชุม อบรมสัมมนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการนิเทศการศึกษา การนิเทศภายใน และการนิเทศทางไกลแก่ผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ
3. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรจัดทำ การนิเทศทางไกลให้เป็นระบบควบคู่ไปกับการส่งเสริมการนิเทศภายใน มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน เข้าใจตรงกันทุกระดับ
4. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรมีการใช้เทคนิคการจัดทำสื่อ และการนำเสนอที่เร้าใจ สร้างความสนใจน่าติดตาม และตรงกับความ ต้องการของโรงเรียน
5. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรมี การพัฒนาระบบการส่งสื่อนิเทศทางไกลให้ดียิ่งขึ้น และต่อเนื่องสม่ำเสมอ
6. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรมี การกระตุ้นให้โรงเรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการนิเทศทางไกลต่อการพัฒนาการเรียน การสอนและการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
7. โรงเรียนควรมีการดำเนินงานในฐานะผู้รับการนิเทศให้เป็นระบบที่ชัดเจนทั้งในด้านการเตรียมการ การดำเนินงานและการนิเทศติดตามผล
8. โรงเรียนควรใช้เทคนิคการเผยแพร่สื่อนิเทศทางไกล เพื่อส่งเสริมการนิเทศภายใน ให้เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศทางไกลที่เหมาะสม
2. ควรทำการศึกษาถึงความต้องการการนิเทศทางไกลของครูและผู้บริหารโรงเรียน